

Les últimes lletres

Un doble viatge

ESPONELLÀ, Núria.

La travessia.

Editorial Columna.

Barcelona, 2005.

249 pàgines.

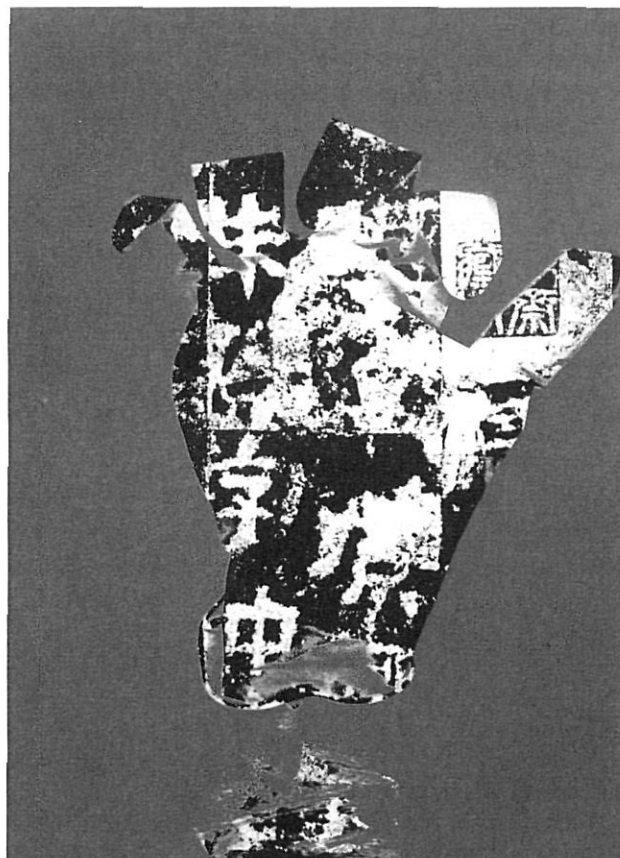
Dues cultures, dues vides... i una història que les uneix. Amb aquestes paraules podem definir el nucli argumental entorn del qual gira la novel·la: la relació que s'estableix entre la Fàtima, una dona marroquina que ha abandonat la seva terra natal per venir a Catalunya –probablement, buscant allò mateix que impulsa tantes i tantes persones a arriscar la vida en les aigües de l'estret de Gibraltar–, i la Montse, professora d'una escola per a dones immigrades, moltes de les quals són marroquines. L'evolució dels esdeveniments al llarg de la novel·la farà que aquesta relació esdevingui molt profunda, molt més del que podríem arribar a pensar en un primer moment.

Al començament de la novel·la, es produeix el primer contacte entre aquestes dues dones, però tot es trenca arran de la desaparició de la Fàtima –una desaparició, d'altra banda, més que preocupant, si tenim en compte el caràcter violent i agressiu del seu marit–. Aquesta esdevé la gran absent de la novel·la, encara que la seva presència es percep al llarg de tota la història a través de l'interès que té la Montse per saber què li ha passat. Aquest interès, juntament amb d'altres esdeveniments que s'aniran succeint a mesura que avança la història –i que no convé que ara els anticipi–, la portaran a anar fins al Marroc.

En aquesta novel·la prenen un relleu especial les relacions personals, que giren entorn d'un personatge que n'esdevé el nucli central: la Montse. Així, a mesura que avança l'obra assistim a la lluita que mantenen ella i en Xevi, la seva actual parella, per superar aquelles petites crisis que els van minant de mica en mica i que poden fer trontollar la relació. Però també entraran en aquesta espiral de relacions l'Albert, un ex de la Montse, i la seva mare, la Denisa –amb qui la Montse va mantenir una més que excel·lent relació, malgrat la separació, fins al mateix dia de la seva mort–, i una millor amiga, i una filla d'aquesta millor amiga, i un cunyat... Amb poques paraules, doncs, podem descriure aquesta novel·la com una «novel·la de relacions», en el sentit més ampli de l'expressió. Però d'entre totes aquestes xarxes relacionals en destaca una,

sobretot, que és la que manté la Montse amb la Fàtima, dues vides que s'entrellacen i dos destins que s'uneixen per casualitat o –com li agradaria sentir a la protagonista– gràcies a una coincidència.

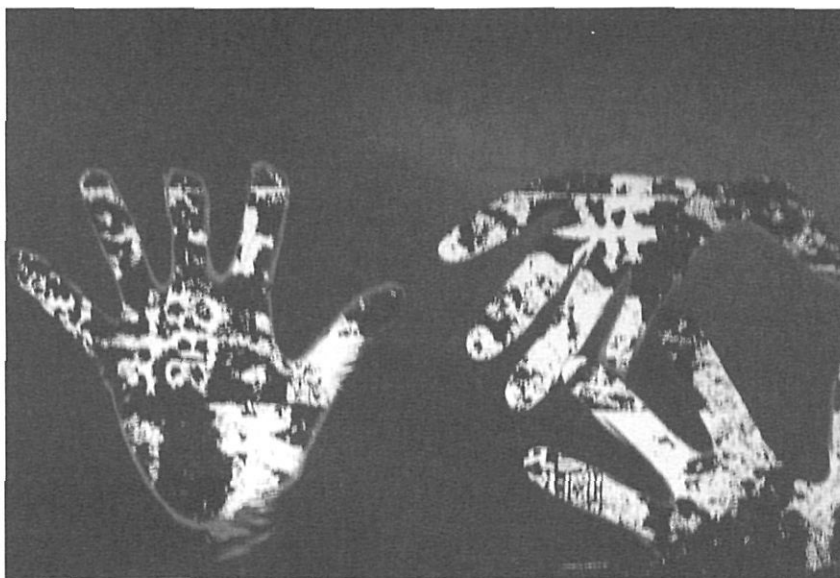
No voldria acabar sense destacar allò que, al meu entendre, són dos grans encerts narratius. D'una banda, el fet que s'utilitzi una estructura narrativa basada en les retrospeccions, provocades sovint pel record dels mateixos personatges. Aquest mecanisme converteix la novel·la en un autèntic trencaclosques literari, les peces del qual prendran sentit al final de l'obra.

D'altra banda, és interessant el fet que en la novel·la es juga amb la idea del doble viatge: el viatge que duen a terme els immigrants per arribar a Catalunya —entre els quals trobem la Fàtima— i el viatge que realitza la Montse cap al Marroc, per trobar la Fàtima i dur a terme l'encàrrec pòstum que li ha deixat la Denisa.

Us recomano, finalment, que us deixeu seduir per aquesta novel·la: una història que no deixarà ningú, ben segur, indiferent.

Olga Muñoz

Dins la fúria del volcà

FELIU LLANSA, Ponç.

Epíleg de Carlos Jiménez Villarejo.

L'any que va ploure cendra.

Planeta, 2004.

266 pàgines.

El llibre que ressenyo i que tinc entre les mans en aquests moments és una crònica de desvetllaments, de coneixences, de presa de consciència i d'alliberaments. Tot plegat, és la segona novel·la de l'empordanès i gironí de vocació Ponç Feliu (Sant Mori, 1945), després de *L'avi Siset*. I parlo de desvetllaments i coneixences, d'autoconeixement, perquè la història del capellà gironí Tomàs Nadal té molt d'això. Mentre Feliu ens va descabdellant el relat, amb el seu estil habitual, depurat i contrari a la superficialitat —que té molt a veure amb el llenguatge cerebral del món judicial d'on prové—, descobrim l'experiència humana d'un home que vol ser sant i coneix el bategar del poble baix, el seu intent desesperat per cercar un món millor. Nadal, que ja a Catalunya té dubtes sobre la seva vocació, viurà a Xile l'eclosió del socialisme pacífic que intentarà, en una experiència única, arribar al poder sense un cop de mà. És el Xile d'Allende.

A Xile, el jove Tomàs coneixerà l'amor amb la Isabel, el compromís polític i l'intent de participar en aquesta utopia col·lectiva xilena que va ser anorreada per la mà de plom dels generals colpistes. El novel·lista se serveix dels girs de la ficció per modelar el text, però aquest assoleix la seva part de crònica despietada d'un extermini en els retrobaments dels amics, un cop en Tomàs torni al seu país adoptiu quan la dictadura ja és record i els records dels torturats es verbalitzin i es tornin a fer presents, terribles. És a l'experiència personal, i a les trobades dels adults que ploren per seguir vius i per tornar-se a tocar, quan Feliu ens mostra el rostre més humà. I també en aquesta crònica gens inflamada de les darreres hores d'Allende, d'un president legítim intentant defensar una parcel·la de llibertat que, de fet, ja li ha estat usurpada sense que ell ho sabés. Les darreres hores d'una utopia i com s'ha viscut des del poble. Aquesta és la lliçó d'aquest llibre-crònica, d'una època de somni estroncada per la fúria del volcà.

Moisés de Pablo